

ÚR SUÐUROY

aðra ætlan hava enn at loypa split í, og tað hava vit ikki brúk fyri, vit hava annað at hugsa um. Og enn meira, er tað so at høvudsmaðurin á hesum lista er ein gamal javnaðarmaður, enná ein sum á sinni var ætlaður at fara sum útsendingur til kongress, stillar sakin seg soleiðis, at ein hvør javnaðarmaður má gera alt sum gerast kann fyri, at hesin maður ikki fær aðrar stemmur enn tær, sum stillarar hansara geva honum.

Ænsið tykkum, javnaðarmenn fyri honum, sum einavörð var tykkara felagsmaður, men nú er tykkara mótsðumaður!

Veljið javnaðarlistan!
Felagslimur.

Havnar træðarmenn

eiga við komandi býráðsval at velja listan, ið »Suðurstreymoyar Javnaðarfelag« hefur stillað, tí:

1) Allir træðarmenn skilja, at bæði fyri Tórshavnar býs framfærð og til frama fyri uppdyrkunina kring Havnina, so má Havnar kommunu ráða yvir ollum upp at Havnini liggjandi festigjóði.

2) Havnar kommunu má nú eisini fáa eystara »Húsagarðs-festi«, ið nú er leyst.

3) Havnar træðarmenn mugu hava stórt rætt til Tórshavnar bý og á træðum teirra, enn »Húsagarðs-« og »Hornagarðs« seyður.

4) Træðarmenn, arbeiðsmenn og allir, ið vilja bota um dyrktíðindini við Tórshavn, mugu fáa hvønn týðning tað hevur, at Tórshavn færur til Tórshavn, og ikki teir ymisku festarar av festigjóðinum.

5) Træðarmenn vóru ímóti Húsagarðsbyttinum í 1926 og átalda, at eystara Húsagarðs-festi fekk seyðaró á »Buanesi«. Nú er eystara Húsagarðs-festi leyst, og skil kann gerast á aðurnevnda óskili.

6) Javnaðarmenn tóku tætt við Havnar kommunu á tingi, so býurin fekk Alakergarð. Javnaðarmenn vilja eisini skaffa Tórshavnar kommunu eystara Húsagarðs-festi.

7) Í Havn skulu Havnarmenn ráða og ikki bondur, ið ongum annað hava fyri øðrum enn tí, ið gagnar teimum best.

8) Bóna-interessur og træðarmannainteressur eru ikki tær somu.

Veljið tí javnaðarmenn inn í Tórshavnar býráð!

Træðarmaður.

Bjornsons-kveldið.

Hósdagin hin 8. December vóru liðin 100 ár síðan stórskaiddi Bjornstjerne Bjornson varð borin í heim, og tí varð í ollum norðurlöndum hildin mikil hátíð til minnis um henda mikla mann. Hann var skaldið mikla, hann var røðarin mikli, sum við tí eldi, ið honum báði setti manna-hjortu í brand, og fáur hevur sum hann verið forur fyri at virka á mannamongdina, so hon sá tað hann sá, og hoyrði súsið av teim stóru andinum, eins og hann hoyrði tað. Eingin røðari í norðurlöndum hevur sum Bjornson haft tað beint út »þýpnotisku« evnina til at ávirka áhoyrarar sínar. Ein orsök til hetta var hansara óforu gávur sum sjónleikari; hann kundi tala soleiðis, at eingin áhoyari var í iva um, at talan beint lá kom úr barmi hansara. Og soleiðis kundi hann halda somu røðu hundradir á ferðum, og hvørja ferð hoyrdist hon sum hon beint lá varð vörðin til. —

Við sínum yrkingum og sínum solum frá tí norska bóndalivinum (Bondefortællinger) hevur Bjornson sett sær eitt minni, sum livir ævugt. Oll kenna vit yrkingar hans, sum hann

hevur sett inn í bónda-søgur sínar, og oll minnst vit tær sungnar við teim yndisligu og teim maktfullu nótum, sum menn, gudbenáðaðir eins og hann, hava sett til tær.

Hvør kennir ikki sangir hansara úr »En glad gut«, »Synnøve Solbakken«, »Arne«, »Fiskerjenten« o. s. fr.

Sum sjónleikaryrkjari kann Bjornson ikki metast við verðins stórtu, til dómis stendur Henrik Ibsen sum »dramatikari« langt yvir Bjornson; men yvirhoyvur finna vit langt stórt hjartaliga hjá Bjornson enn hjá Ibsen í sínum sjónleikum. —

Tað er sjálvsagt, at eitt ungdomsverk sjáldan kann metast við eitt verk blivið til á teim bókum árum. Í 1856, 24 ára gamal skreiv Bjornson »Mellem Slagene«, og tað ber í ollum lutum merki av at vera ungmannaverk. »Intrigane« er óklár, og ein má lesa leikin fleiri ferðir, áður enn ein fatar reiðiliga; og Sverri kongur, sum stendur og letur sít pinda hjarta upp, gloymandi at nakar er til steðar! tað virkar nakat »melodramatisk«, sum tey siga. Men okkum, sum verða sum børn, tá vit koma í sjónleikarhúsið, taka sterku orð hansara um hjartað. Mundi Sverri, hin sterki, óhoyggiligi »meinsvorni munkurin«, sum teir nevndu hann, hann sum vann Noregis land til sín við einum flokki av alskyns samansaukaðum monnum, mundi hann pinast av »anfektisum«? Gjordi hann tað, so var hann vendur aftur til Kirkjubøur og kropin í prestakjolan.

Eisini her í Havn var hildin minnis hátíð fyri Bjornson. Hóskvöldið 8. December var Koncertur, við sang og hornblástri, og sjónleikurin »I bardogum« varð spældur. »I bardogum« er tað foroyrka navn á »Mellem Slagene«, og umsett hevur, so frætt vit vita, C. Holm Isaksen.

Spælið var so gott, sum ein kann hugsa sær »dilettantar« av egnari megi spæla ein meðal-darligan sjónleik, hvar tey spældu undan ongantíð eru niðuri á jorð — tað er jú »deklamasjón« alt sum er. Og eingin leibeyning av konum manni. Hvussu ómetalligt hevur tað ikki at siga, um tey spældu kunna fáa leið-beining, tað vita vit oll, sum hava verið við. — Um stovuna uppi millum fjøll nýstí einki at sigast, hana hevði harri Jacob Olsen gjort. —

Tað er eitt vágaverk at fara í holt við sjónleikar av stórum yrkjum, og okkara ráð eru tí tey: farið ikki longur enn til grynnu, ger tað ongantíð.

Vit saknaðu teir bestu av Bjornsons sangjum, og vit saknaðu Richard Nordraaks nóta til »Brede Sejl over Nordsjø gaar«, ein nóti sum fer tær í eygu, meðan hin — nei vælsignað. —

Oll tey sum vóru við, eiga stóra tokk fyri teirra stóra starv, tað tey altíð gera fyri einki. —

Ein merkissund var tað, hetta Bjornsons-kveldið mitt í rókum millum Noreg og Danmark, og er tað vónandi, at vitð fer stætlað alla ósemju út, so hon eingi sár stæ. — Eitt var undarligt: Har kom lærari H. A. Djurhuus fram og segði sín »prolog«; við gullkrossinum sum »Bergensfarer« á bringu stóð hann har og helt sína røðu í yrking til skaldið tað mikla, og so siga tey, at kann ikki var bóðin við til veittisla í Noregi!! Vit hugsa tó, at eitt sindur meiri rætt mundi hann hava til at verða við á tí stóru hátíðini fyri yrkjarin Bjornson, enn hinir sum bódur vóru.

Næsta blað kemur út 23. decbr.

Trælakor, veiddi afturhaldið, sjálvstýri og sambandið okkum arbeið- arum.

Táid vit gingu í skúla, herdu vit, hvussu ræðuligt »Vorned-skabet« og »Stavnsbaadet« var fyri hin danska bóndan. Hesi kor hins danske bóndaflokksins vóru eisini av sonnum at harna og teir menn, ið tóku til orða fyri at loysa hesi rubbandi bond, gordu eina menniskjaliga og góða gerð. Tað eydnaði teim eisini tí betur at gera hin danska bóndan fríðan og fralsan, honum og ollum tí danska ríkinum til miklan frama. Mótsóðan var ikki lin og lætt at vinna. Menn á hægstu stjórnarpollum legdu seg í buktina. Ollum er t. d. kunnugt orðini um, at bóndans frælsi vildi skapa ríkið av grundum. Men so var ikki, tí fyrst táid bóndin í Danmark gjordist fríður og fralsur, bar tað at framgongu og betri tíðum har niðri.

Ofra eru hesi kor teirra dansku bóndanna í gomlum døgum runnin mæti huga, tað vit arbeiðararnir hava talað okkara millum um okkara lívskor og viðurskiftir her á landi. Og eg havi spurt meg sjálfan: »eru vit smittin betri staddir enn hin danski bóndin var, áðrenn »Vornedskabet« og »Stavnsbaadet« var aftikið.

Svarið hevur verið og er: nei! Úti á bygdunum var ikki pláss fyri okkum. Kann vera at onkur av okkara foreldrum átti eina troð ella ein jarðateigin. Men hvat var tað at býta millum hin stóra barnaflokkinn. At fáa fatur í eina troð var ikki at hugsa um hjá flestum okkum. Fyrst var kanska stórur parturin av jorðini óðals, og kongsið bardust bóndurnir við hond og fót ímóti at missa nakað burtur av. Og vit sum soleiðis koma at standa ognar- og heimleysa í okkara kærastu heimstaði, máttu boyggja nakkan og leita burtur ella daga uppá keypmans náðirnar í heimbygd okkara. Her aftur at er tað borið at, at hin fyrri nórur árum síðani nógv so álíttandi útróður er at kalla burturfallin flestu staðni. Hin stóri einki trolaraloffin hevur oyðdripið fyrri búkinum.

Tað hevur oftað biðið í meg at staðið og lurtað eftir afturhaldsnationalistum, táid teir hava vundið seg upp í »skýggirnar« í talu síni um at elska føðilandið og berjast fyri tess frælsi. Hesir menn sum bart sagt í dagliga lívi teirra berjast ímóti av ollum alvi, at fjøðin skal koma av sonnum at eiga nakað av hesum okkum ollum sjálfvandi kærastu landi. Men hvussu kunnu hesir góðu menn vænta, at fosturlandslaskurin framvegis kann, ikki bert mennast og trivast, men elva til bardaga fyri frælsi landsins, táid sama landið valla unnar okkum at kenna minsta blettin sum okkara. Høvdu hesir talandi og rølandi menn sagt: Vit vilja geva tykkum nakað av hesum landi, nakað sum tit kunna líva og dyrka, nakað sum tit kunnu leggja tykkara mátt og megi í, nakað sum tit kunnu kenna sum tykkara — høvdu teir lagt hesa talu afturat teirra mikla rópi um at berjast fyri landsfrælsi, høvdu vit ognarleysu flógna við teirra orð og dugað at skilt teir.

Nei, tílík tala er bannað úr sál teirra. Tvorturími!

Mær rennur í hesum sambandi í huga uppskotið hjá socialistunum á Føroya løgtingi um, at tingið skuldi fáa kongsgóðsið fyri at gera tað leittari atgongt fyri smámannin at fáa jorð til nýstlu. Hóast hetta uppskotið samstundis sum tað var eitt deð mokratisk uppskot, eisini var eitt av sonnum nationalt uppskot, sótu teir reipandi garpar, sjálvt høvdingurin fyri sjálfstýrisflokkinum sat, táid stemmast skuldi. Uppskotið fall, var felt av afturhaldinum, sambandsins og sjálfstýrisins dimma og tunga afturbaldi.

Nókrum av tí ognarleysa flokkum hevur tað eydnast at fáa eina troð. Men sjálvandi megu teir ikki fáa ta fullu nýttu úr henni! Hin ognarstóri má framvegis eiga stóran nýstlurætt til hana! Og sambandið og afturhaldsnationalistarnir manna garð um henda sjálfylgjaliga rætt teirra stóru. — Og so er einki at gera uttan at lúta. Hvussu leingi hevur ikki verið talað um at fáa træðirnar fríðarar fyri hin minna mannin. Men tað hevur verið sum at tala í oyðimørk at tala við afturbaldið, sambandið og sjálfstýrið, um hetta rættvísu mál. Smámaðurin skal framvegis fœð seyðin hjá jarðaróttunum! Tað má ikki broylast! So má vera sum tað við víð ávokstri og groði træðarmansins, halda hesir flokkarnir.

Burt við ollum sjálfstýri og talu er um, aftur at ognast lunnindir landsins, skal tað nerva og ganga jarðaróttunum ov nær halda afturhaldsnationalistarnir. Annað er, at tað var borið so í band, at kongsið gjordist óðalsjorð, tí so var ein vísur í, at tað ikki blivu fleiri træðarmenn í Føroyum.

Og afturhaldsnationalistarnir eru ágrýtnir. Teir noyðust ikki við at sita og vera ímóti, táid javnaðarmenn vildu hava kongsg- og prestajorðina til lottingið.

Tað bar teim so væl í lag, at teir áttu mennirnir á Danafting — annar var enná landsins stórsti jarðaróttur. Ollum er kunnugt, hvussu hesin mikli maður og fyra sjálfstýrshetta, ið hoknaði, í stólinum, táid stemmast skuldi um kongsgóðsið á lottingi — hvussu málræystur hann tók til orða á Danafting fyri, at kongsgóðsið var óðalsjorð, og staturin tí hevði at avhenda tað aftur til sínar rættu áðarnar — bóndurnar í Føroyum!

Stórsti parturin av innangarðsjorðini liggur í mosa, og stór strekki av bestu uppdyrkingarjorð liggja í haga. Men so skal vera, siga sambandið og sjálfstýrið! Vit máttu tí við hoygðum nakka inn til handilsbygd-irnar.

Hvørji vóru so korini, landið bjóðaði okkum her. Arbeið og pening?

Arbeiði var fyrr eitt sindur av. Men pening hava vit sæð lítið til. Mjøl og grýn! og tóku vit ikki tað — ja, so var einki fyri okkum. Og korini eru versnandi, sum ári gingu. Arbeiðaratalið óktist so hvørt sum arbeiðið minkaði — og nú er tað ein rár hending at fáa ein og tveir arbeiðsdagar. At fáa hendur á nokur oyru er verri enn á nokrum sinni. Vil ein fáa nakrar arbeiðsdagar, má ein

»stavnsbinda« seg at verða lontur við vorum til okkurfrísir. Trondgir og kroystir í hesum syndarligu korum er tað fatiligt, at vit hava heitt á hitt heiðraða lottingið um at geva okkum lóg fyri at fáa arbeiði rindað við peningi.

Men hvat sogdu sambandið og sjálfstýrið?

Kortanei! Vit skulu vera ófríir og økonomisk trælabundnir! Tað er og var teirra svar.

Í øðrum londum, t. d. niðri í Danmark, fáa arbeiðararnir í sneisavís av milliónum í arbeiðs-løysisstundningi.

Um tingið vildi, kundu vit fingið somu sómur sum teir har niðri. Men hvat sign afturbaldsflokkarnir?

Málið hevur verið inni á tingi í ár. Men svarið var: kortanei! Vit skuldu klára okkum uttan nakran almennan stundning. At tíðirnar vóru hervilgar, gjordi ongan mun fyri afturbaldið.

Arbeiðarar hiðani á plá-sinum søktu um stundning til »eyð-hjálpararbeiði«. Hvat fingi teir. Teir blivu skeldaðir hídina fulla, og teim var bríkslað bæði eitt og annað. Men hjálp fingi teir onga.

Tey veiku og gomlu í Danmark fáa munandi stuðul og hjálp, meðan her er bundið fyri og stongt fyri teimum.

Tá id so menn hera fram spurningin um at hjálpa teim gomlu og veiku her eins og har niðri, eru afturbaldsflokkarnir heldur ikki í hesum fori seinir við sínum kortanei! Fyrst tá id strongt verður á við hórðum, eru teir til at fáa gloppað hjarta-dyrnar. Soleiðis fingist teir til í ár at ganga við til eitt sindur til tey gomlu, men langt frá so langt sum okkara javnaðarmenn kravdu.

Tess vegna at hin fátaki ikki hevur ráð at fáa sær rættar-hjálp, má hann oftani lúta fyri órættinum fyri »rættinum«. Fyri at bota her, søktu vit arbeiðarar tingið um at fáa lóg í gildi, sum gav teim hjálparleysu ókeypis rættarhjálp. Men svarið var tað sama frá sjálfstýrinum og sambandinum: nei, kortanei!

O. s. fr. steigir og bindur afturbaldið, sambandið og sjálfstýrið, hvar id vit ognar- og rættleysu, neyðstadda og illa á holdi komnir arbeiðarar venda okkum.

Men vónandi er tað so frætt stímur í okkum, at vit nú steigja og siga nei, tá id afturbaldsflokkarnir í hesum døgum heita á okkum um við okkara stemmunum at hera teirra um-bodsmann uppá landsins týð-ingarmiklasta umboðsess.

Innfluttur arbeiðari
á Tvøroyri.

Tíðindi.

Frá einum til annan.

Kreppan tók nógvum hart — og sakforarnir luktadu krás, gjordu sær ferð og lupu á. Nógvi bágini boltadu — og so var bert at skumpa »salerið« inn og gera kubbkeyp, eitt spæl við greidum, ið kostaði 6—7000 kr. fyri 200 kr. o. s. fr., o. s. fr.